

גידולים אחרים בערבה ?

שבתאי כהן - מו"פ ערבה תיכונה וצפונית תמר

הרצאה בסיכום עונת ירקות 2018/19 בערבה, תחנת יאיר 14/5/19

- המפ Hemp (קנבוס) משפחת הקנאביים.
- מור הגלעד (*Commiphora gileadensis*) משפחת הבושמיים.
- פטל אדום משפחת הוורדיים.
- תות שדה משפחת הוורדיים.

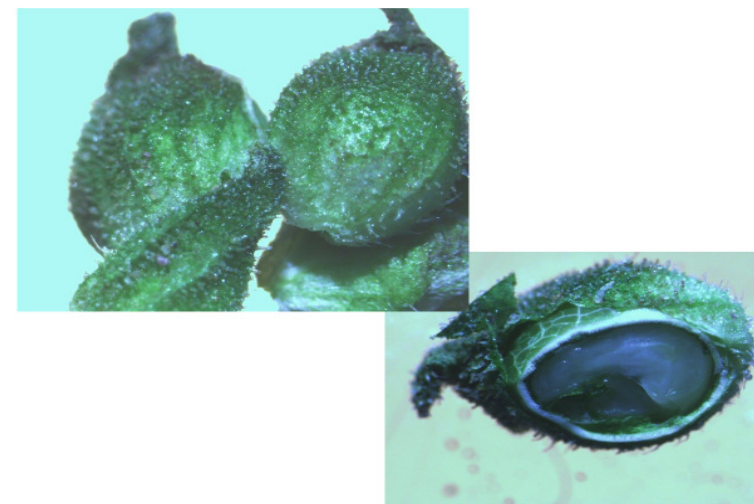
(שבתאי כהן מו"פ ערבה)

המפ

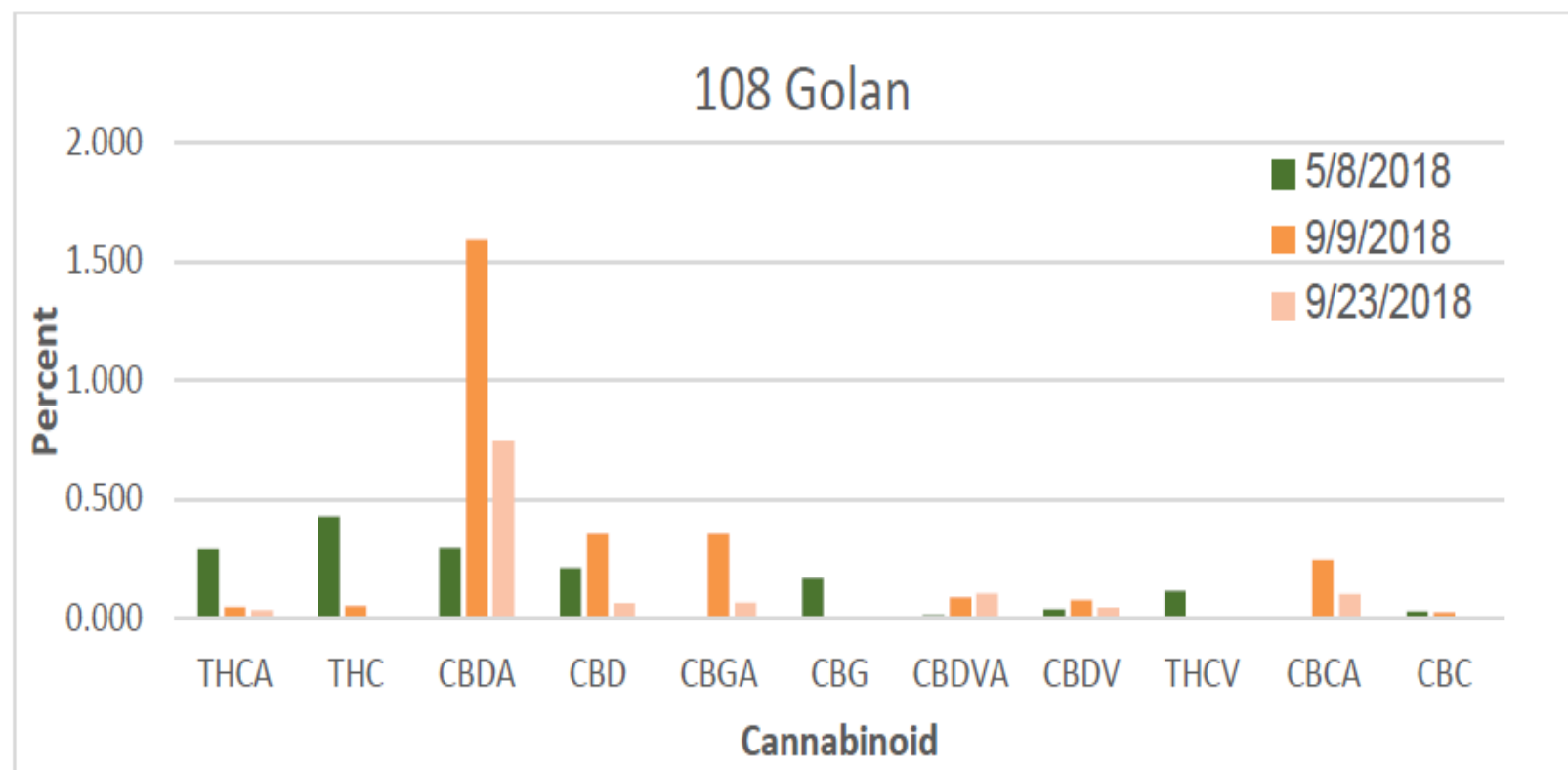
- במסגרת תוכנית מדען של משרד החקלאות נערכים ניסויים בצמח ההמפ בשלוש חוות ברחבי הארץ בתחנת "יאיר" בחצבה בחוות ניסויים בקרית גת ובאבני איתן בגולן.
- **מטרות התוכנית** הפקה של זרעים ושמן מצמחי ההמפ התעשייתי כמוצר אורגני ייחודי. בחינת הפקה של קנבנואידים מעלוות הצמח או מהזרעים.
- בחינת מגוון זני המפ תעשייתי והתאמתם לתנאי הגידול המקומיים.
- בחינת תאריכי זריעה עומדים פיזור הצמחים בחלקה וכמות הצמחים למ"ר.
- בחינת עמידות הצמח למשטרי השקיה באיכות מים שונה והקשר לכמות יבול הזרעים ואיכות וכמות השמן המתקבל.

- רמת THC (החומר הפסיכו אקטיבי) בתפוחית ההמפ נמוכה ביותר, כ-0.2%-0.3%
זאת לעומת ריכוז של 2%-24% בצמחי הקנאביס המשמשים לסמים
- שמן ההמפ משווק כיום ברחבי העולם במגוון מוצרים.
- שמן ההמפ מכיל ויטמין E ויטמיני B, ח. פולית, זרחן, אשלגן, מגנזיום וסידן ומהווה מולטי-ויטמין טבעי עוצמתי, ומכיל חלבון מלא אחד החלקים שמרכיבים את החלבון המופק אלבומין ודסטין הם היפו אלרגנים ומקלים מאוד על התזונה.
- זרעי המפ מכילים כ- 80% חומצות שומן חיוניות באיזון אידיאלי של אומגה 3 ו- 6.
לחומצות שומן חיוניות תפקיד בבנייה תקינה של הגוף. חומצות שומן חיוניות (EFA) חשובות להתפתחות תאים, שרירים ומערכת העצבים.
- שמן המפ הוא מהבודדים שהיחסים בין אומגה 3 ו- 6 נמצאים ביחס האידיאלי של 1:3 \ 1:4.

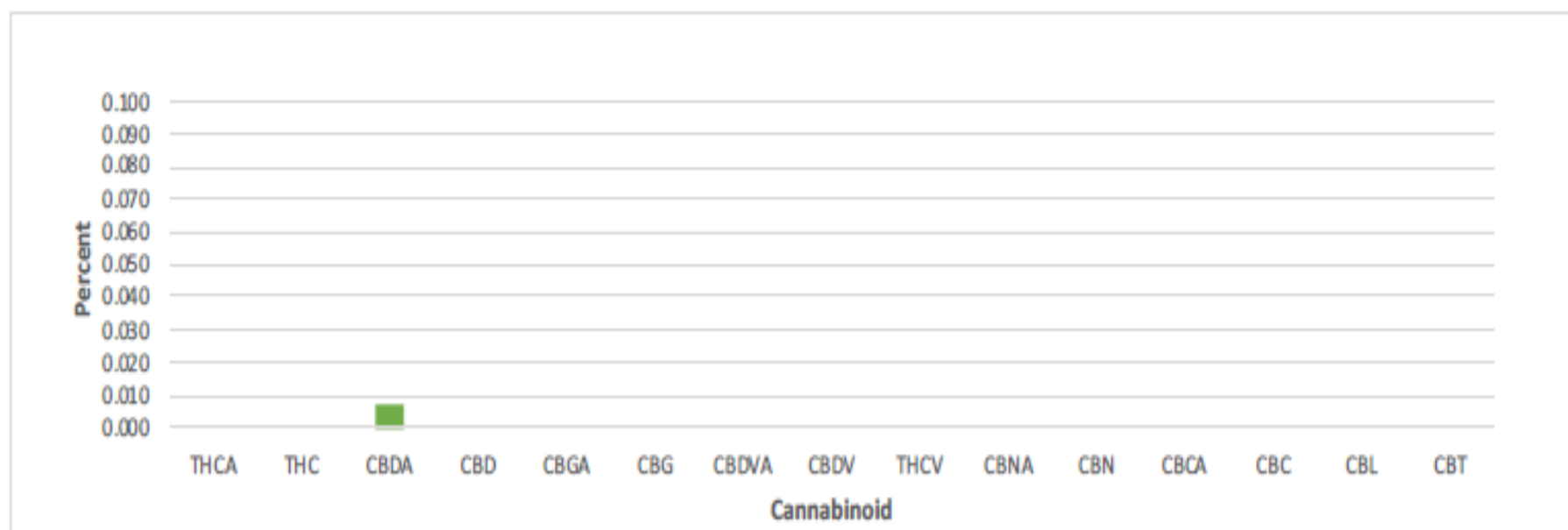

תמונה 5. הרכב קנבינואידים בתפרחות 108 שגדלו בגולן.

תמונה 3. הרכב קנבינואידים בתפרחות 108 שגדלו בערבה.

מסקנות ראשוניות מניסוי ההמפ

- יש להעשיר את החומר הגנטי, כרגע הזנים כנראה שאינם מתאימים, זן אחד כמעט ואינו נובט (זרעים גרועים)
- כמות זרעים לזריעה לדונם לאומד מתאים כ-2.5 ק"ג דונם
- ישנו הבדל משמעותי בקבלת קנבנואידים בהתאם לתקופת הקציר
- בקציר בעונה החמה בערבה מאי יוני רמת הקנבנואידים שואפת לאפס כנראה עקב החום.
- רמת הקנבנואידים בגולן גבוהה יותר מאשר בערבה בעונת הקיץ, רמת הקנבנואידים בלכיש הייתה הגבוהה ביותר פי 2 לעומת הגולן.
- עונת הזריעה המתאימה בערבה היא בין החודשים אוקטובר עד סוף פברואר.
- אין הבדל משמעותי באיכות השמן(חומצות שומן) בין הערבה לגולן

מור הגלעד *Commiphora gileadensis*

”קִמְתִּי אֲנִי לַפֶּתַח לְדוֹדִי וְיָדֵי נָטַפּוּ מִזֵּם וְאֶצְבְּעֹתַי מִזֵּם מִזֵּם עָבַר
עַל כַּפּוֹת הַמִּנְעוּל. ”(שיר השירים)

מטרות

- **פתוח ממשק גידול** לגידול מטעי "מור" בגידול אינטנסיבי **לקציר מכני** ומינימום של ימי עבודה.
- פיתוח שיטות אגרוטכניות אשר ימקסמו הן כמותית והן איכותית את הפקת החומרים הפעילים בצמח.
- בחינת רמות הצללה, בחינת עומדי שתילה, איכויות מים, אזורי גידול בערבה.
- פיתוח שיטות ריבוי יעילות אשר יאפשרו בעתיד הרחבת שטחי הגידול בהתאם לנדרש.

תגובת צמח המור להצללה

תוצאות יבול צמחים בוגרים, שתילת 2017

תאריך קציר	רשת 30%	רשת 30%	רשת כפולה	רשת כפולה	ביקורת חוץ	ביקורת חוץ
	חומר רטוב	חומר יבש	חומר רטוב	חומר יבש	חומר רטוב	חומר יבש
28/06/2018	1.257	0.397	1.241	0.387	1.469	0.493
13/06/2018	0.75	0.202	0.826	0.228	1.023	0.344
04/07/2018	2.8	0.87	2.3	0.766	2.44	0.893
28/11/2018	0.176	0.144	0.205	0.155	0.61	0.268
סה"כ ק"ג לצמח	4.983	1.613	4.572	1.536	5.542	1.998

ריבוי צמח המור, תוצאות מבחן השרשה, ייחורים מעוצים

טיפולים	10.12.18	24.12.18	ממוצע
IBA 0.9	83%	75%	79%
IBA 0.6	83%	67%	75%
IBA 0.3	92%	83%	88%
הורמוריל	33%	75%	54%
חידקים 2	8%	0%	4%
חידקים 3	25%	25%	25%
ביקורת	8%	8%	8%

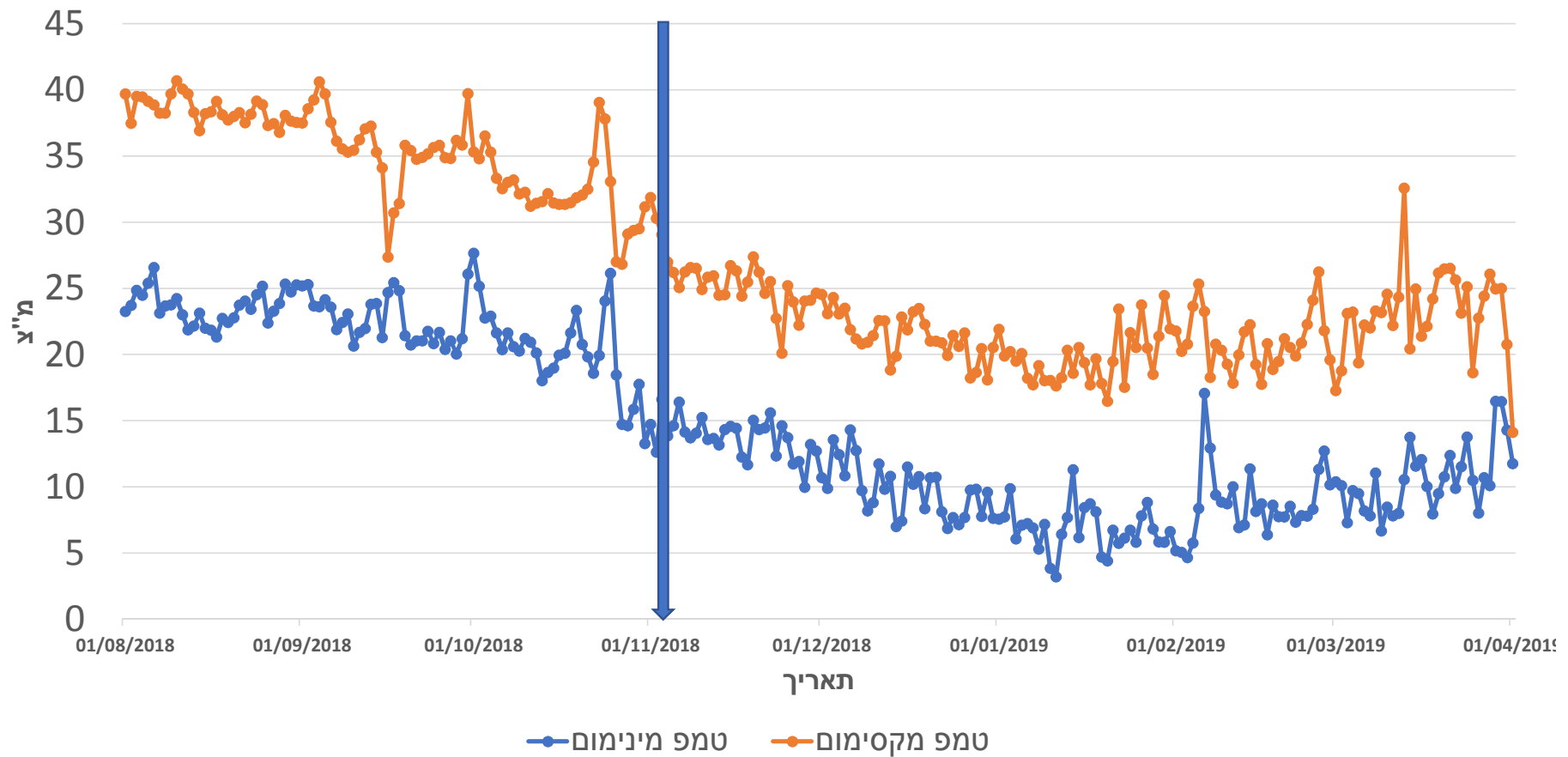
גידול פטל בתנאי הערבה

שבתאי כהן, אופנבך רבקה, יורם צביאלי, מוטי
אושרוביץ. מו"פ ערבה תיכונה וצפונית.

ניר דאי, גיא תמיר, גלעד פרוינד. מו"פ ההר.

עמית זיגרמן. חברת "דשנים וחומרים כימיים"

טמפרטורות מינימום מקסימום. חצבה חוץ 1/8-1/4

מסלול בן 80 יום בין שתילה לתחילת הנבה

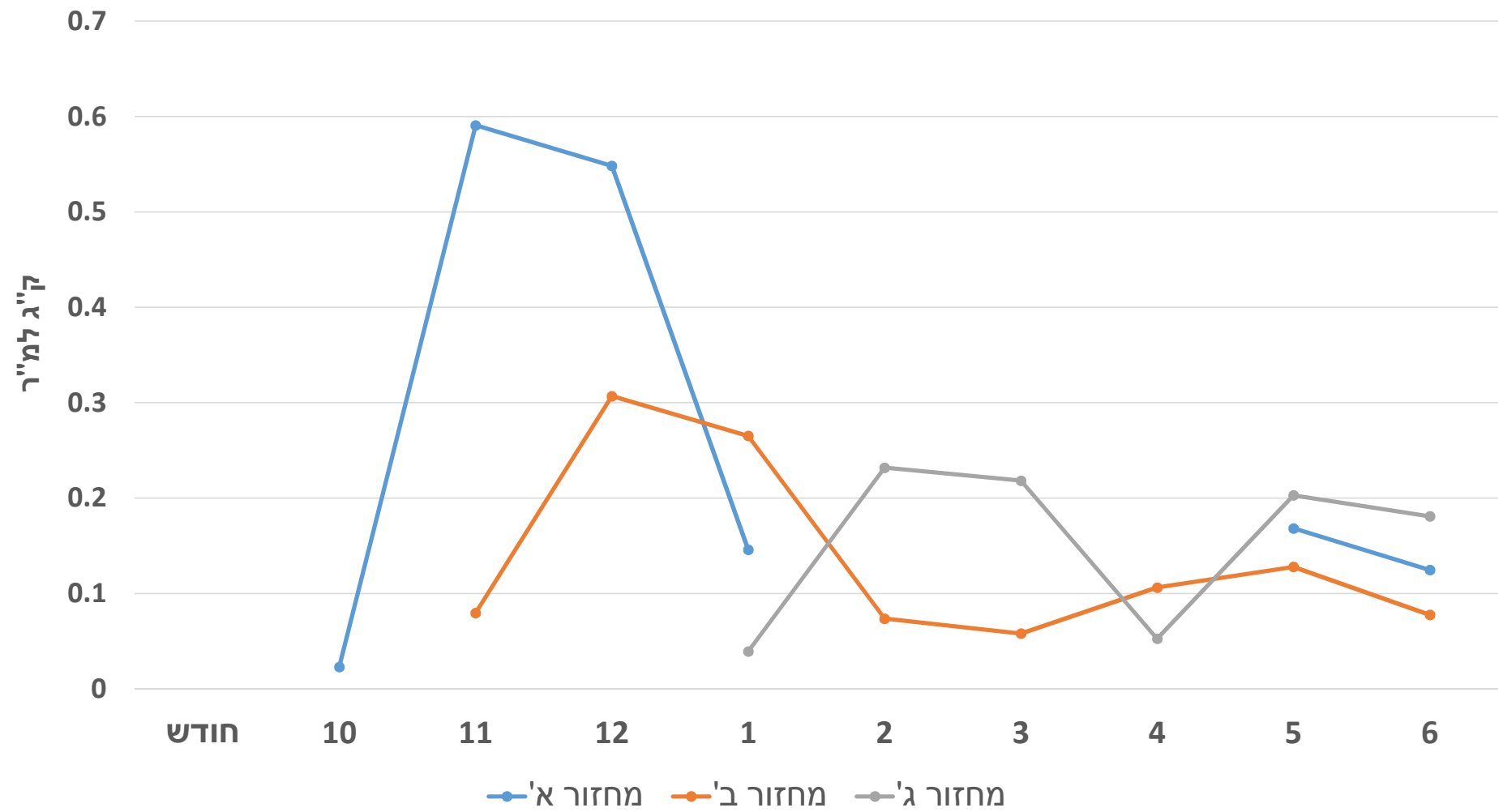

ד"ר 38

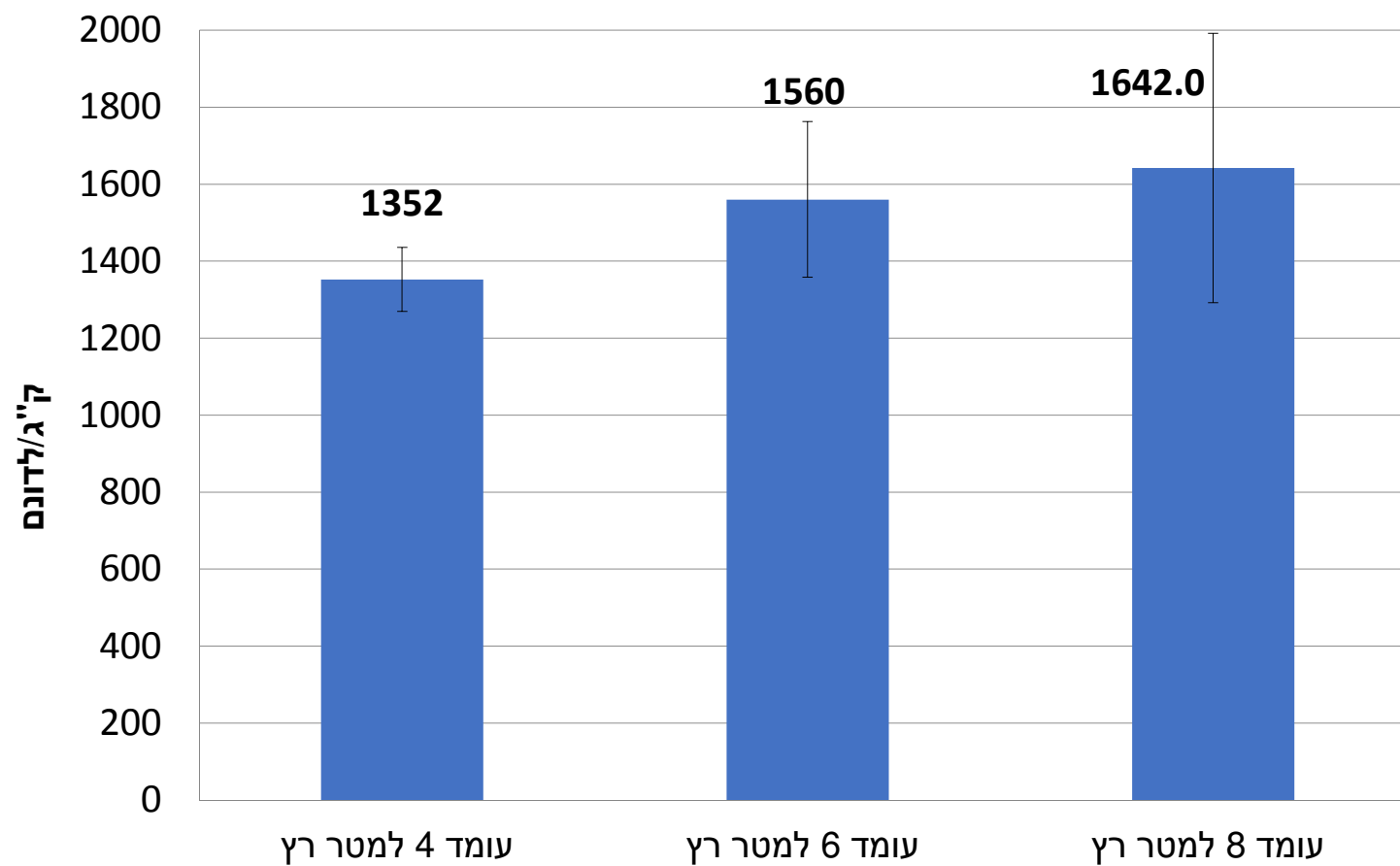

עומדים, מועד שתילה 7/8 , יבול עד לאמצע פברואר

פיתוח ענף תות שדה
בערבה

פארן 8/10

פארן שתילה 12/10

10/11

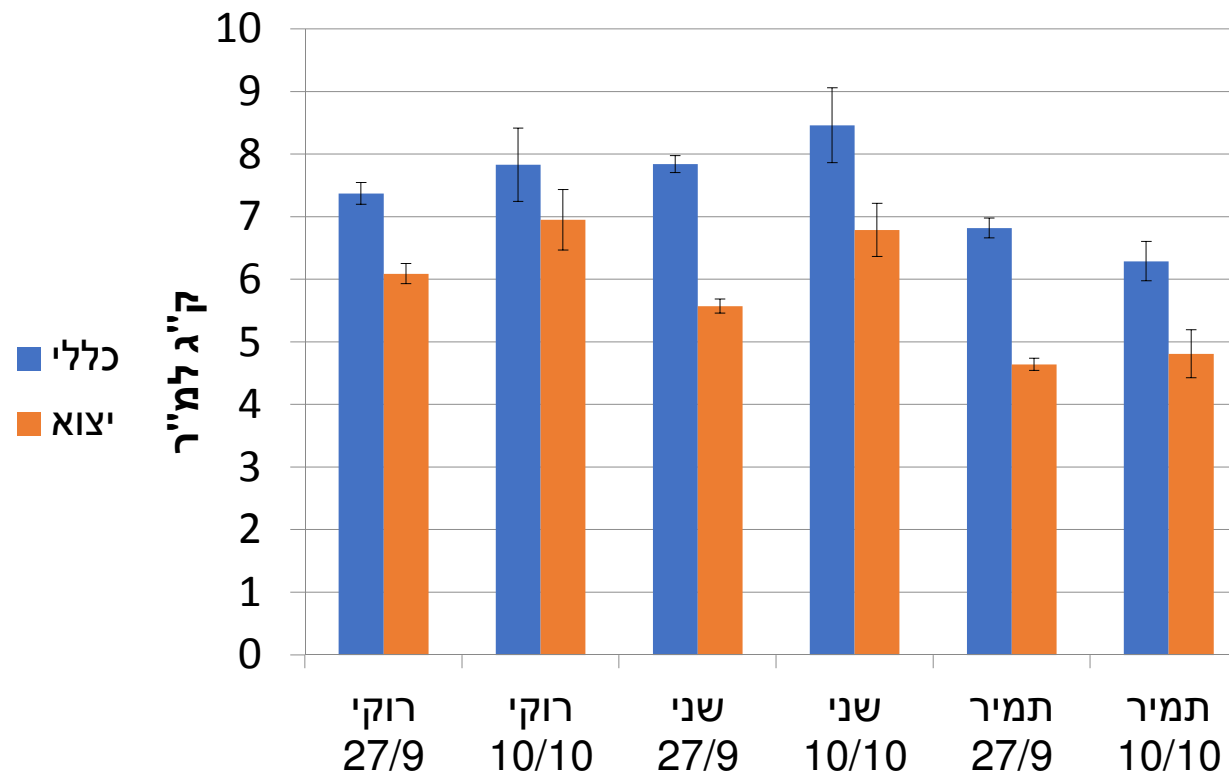
23/11

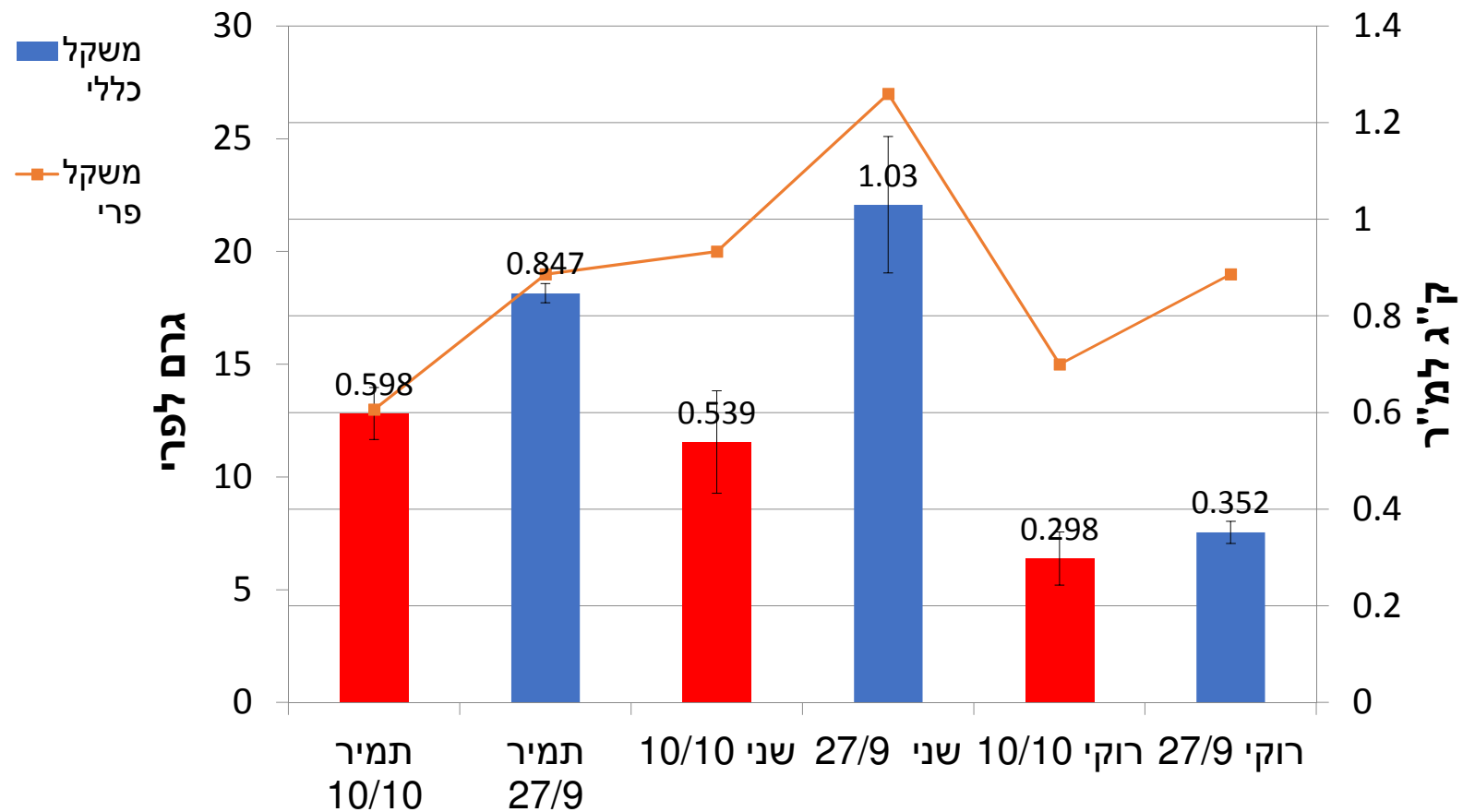

יבול כללי ואיכות א' עד לסוף עונה אפריל 2017

יבול ומשקל פרי ממוצע חודש נובמבר 2016

סיכום

- ניתן לגדל תות שדה במושב פארן בהצלחה מלאה מבחינת מתנאי הגידול (בהשוואה למרכז הארץ)
- להקדמת השתילה יש יתרון בתחילת העונה בהגדלת היבול הבכיר בזנים תמי ושוני
- בשלב זה הגידול הושקה במים מותפלים לרמה של 0.5 dS/m (מתקן התפלה)
- שיווק תות השדה הוא מגבלה ואינו דומה לשיווק של תוצרת אחרת עקב אופי השוק

תודה רבה

